

Om wie wij waren

GERDA VAN ERKEL

Om wie wij waren

© 2021 Manteau/Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12,
2060 Antwerpen
en Gerda Van Erkel

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Amsterdam
www.newbookcollective.com

Eerste druk: maart 2021

Opmaak binnenwerk: Ready2Print
Opmaak omslag: Leen Depooter
Omslagfoto: © Daniel Murtagh / Millennium Images, UK

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens-
bestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze,
hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of
op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever.

ISBN 978 90 223 3772 1

D 2021/0034/11

NUR 300

Ons geheugen, zo geloofde hij ooit, was onze werkelijke schuilplaats. Het was wie we waren. Waarop we terugvielen. Een ietwat heilige plek. Onze cellen stierven, werden vervangen, maar niet hun geheime synaptische codes. Dat was de paradox. Onze herinneringen waren een toevluchtsoord. Ze verbonden ons aan elkaar. Maar inmiddels wist hij dat dit een illusie was. Herinneringen konden veranderen, konden worden vernietigd, of herschreven.

– MARK HENSHAW, *De sneeuwkimono*

De kindertijd kwam hem nu voor als een plek waar je later groot zou willen zijn om eindelijk nergens te klein meer voor te zijn, en tegelijk als een plek die je je hele leven lang moet ontvluchten.

– VALERIE FRITSCH, *Winters tuin*

Wat we opschrijven, is de enige waarheid die we kunnen corrigeren.

– BODO KIRCHHOFF, *Wedervaring*

DEEL 1

Paulien

Antwerpen, donderdag 13 september 2018, 2.00 uur

‘Zuig het gif eruit! En spugen, wil je ook dood misschien?’

Ze had de mouw van haar rode truitje tot boven haar elleboog opgestroopt. De onderkant van haar arm was melkwit, dooraderd met dunne lijnen, die me nu aan marmer doen denken, een voorafspiegeling van haar koude, dode huid, die in een luttele seconde vaal werd, verwelkte. Alsof er tussen toen en drie uur geleden slechts minuten liggen en elke minuut vele levens duurde en het toch maar het verschil van één adem uitmaakte om daar voorgoed een eind aan te maken en haarzelf te veranderen in iemand die we ons alleen nog kunnen herinneren.

Haar stem sloeg over, je kon niet anders dan haar geloven. In paniek speurde ik naar sporen van de slangenbeet. We stonden op de speelplaats, in de hoek onder de lindeboom. Mila, Ishtar, die zowel mijn buurmeisje als mijn vriendinnetje was, en ik. Mila was nieuw. In plaats van zich wat verlegen op de achtergrond te houden had ze die ochtend na de paasvakantie eigengereid haar plaats in onze klas ingenomen. Ze droeg gouden schoenen en het eerste wat ze zei was dat ze al kon lezen en dat het hier hopelijk niet zo stom zou zijn als op haar vorige school. Ze bedoelde dat anders dan mijn moeder. Stom zoals in niet jezelf, zoals de holle klank van de echo. Zoals één tint grijs. Zo bedoelde Mila het. Mijn moeder noemde me stom maar bedoelde dom.

Ik had nog nooit iemand met zulke groene ogen gezien, behalve de heksen in mijn prentenboeken en hun blazende zwarte katten die ongeluk brachten. Ze had de

klas rondgekeken, een lege stoel gegrepen en zich vastbesloten tussen Ish en mij gewrongen. We lieten het gebeuren, zelfs Ishtar. Mila vulde de klas zoals lucht je longen.

Hoewel ik wist dat er niet echt een slang was, keek ik schielijk omhoog om me ervan te vergewissen dat ze zich niet in de lindeboom verscholen had, een nauwelijks zichtbare kronkel in het sissende gebladerte. Daarna keek ik naar Ishtar. Ze was een halve kop kleiner dan ik, maar een haantje-de-voorste en een mondje-brutaal, terwijl ik elk woord wikte en woog omdat ik geen ruzie wilde. Als iemand kwaad op me was, mijn moeder, viel ik in losse onderdelen uit elkaar, schroefjes, veren, batterijen, botjes, hart.

‘Als er hier iemand doodgaat, is het de slang’, zei Ishtar.

Ze pakte Mila’s arm, zette er zonder verdere omhaal haar mond op en begon te zuigen, waarbij ze haar wangen zo hol maakte dat ze tegen elkaar plakten. Toen spuugde ze een straal speeksel samen met het gif vlak voor Mila’s voeten op de grond.

‘Opgelost!’ Ze veegde haar lippen af met de rug van haar hand.

Toen was het mijn beurt. Ik was bang, van gif kon je doodgaan, en hoewel ik nog zes moest worden, paste het woord nee al niet meer in mijn mond. Het lag als een uitgestompte en ingeslikte tand op mijn maag.

Ze vroeg het opnieuw. ‘Je wilt toch niet dat ik doodga, toch?’

‘Nee’, zei ik. ‘Nee, natuurlijk niet.’

Dus deed ik precies zoals Ish, met ‘Opgelost!’ aan het eind, maar het was pas het begin.

Drie uur geleden, om negen voor elf, heb ik haar ogen gesloten, ik zag het op het horloge om haar smalle pols.

Het zat te ruim, alsof de menselijke tijd haar al lang geleden had losgelaten. Niemand anders was erbij. De stilte was er en onze herinneringen, de hare weggrollend als golven bij eb. En nu zit ik aan mijn tafel in mijn eigen appartement, ik kijk uit over het donkere water van de Schelde, het regent onafgebroken, en ik schrijf, met te veel onrust in mijn lijf voor de slaap, en stel het uit om de anderen te bellen. Volgende week begint de herfst. Dode bladeren en paddenstoelen, die ondergronds door de jaren heen met een netwerk van wortels met elkaar verbonden blijven. En nevel die al opdoemt in mijn ogen.

Onze school lag aan de verkeersslagader tussen Antwerpen en Borgerhout, dat een migrantengetto begon te worden, maar men negeerde of onderschatte de tekens. De verhoopde integratie is mislukt en de vroeger frisse straten roepen het beeld op van een oud en lelijk geworden krijsende vrouw met doorligwonden. Tot nog toe heb ik het onderwerp gemeden, maar nu Mila's dood de fundamenten van onze levens blootlegt, kan ik er niet langer onderuit. Het jaagt me angst aan. Ik zie Rachids mond voor me, alsof hij altijd een mes klaar heeft tussen de tanden. Ik hoor verontrustende dingen over hem.

Onze klas lag in een ingepalmde vleugel van het voormalige klooster, op de hoek van het gebouw. Eén zijde paalde aan een rotstuintje met een grot, in de nis een bleek, teleurgesteld Mariabeeld. Een van de armpjes van het kindje Jezus was afgebroken. Met de andere hoekzijde grensde ze aan de speelplaats met de lindeboom en de halve ramen van het souterrain, waar de refter lag. Ishtar en ik aten 's middags thuis, Mila bracht boterhammen mee, maar na een week of twee zei ze dat ze met mij mee wilde. In de refter werd ze gek. Al die stemmen kropen in haar hoofd.